

هفتہ نامه

معیاري کرنه؛ نړیوال بازارته لاس رسی
زراعت معیاري؛ دستيابي به بازار جهاني

هفتہ نامه دهقان ■ شماره یکصد و هفدهم ■ شنبه ■ ۱ قوس ■ ۱۳۹۹

MAIL's PHOTO

۳

۷

۴

۳

د کرنې او مالداري خونې چارواکو د کرنې وزارت د اوبولګولو او طبیعی سرچینو مرستیال سره وکتل

د کرنې او مالداري له خونې په دی اړه یووه کاری تیم ته چې د خونې استازۍ غفوری له خوا په دی اړه یووه کاری تیم ته چې د خونې استازۍ هم په کې ګډون ولري دندنه ورکړل شو هغه کاري سیمی مشخصی کړي په کومو کې، چې د کرنې وزارت او د کرنې او مالداري خونې په بیاندې یوځای ګار کولای شي. حشمت الله غفوری د افغانستان د هندوستانو بزگړانو او پلورونکو توونلي دستونزې په آړه داد ورکړ چې، کرنې وزارت به د تدارکاتو ملي اداري سره په غونډه کې یاده ستونه هواره او د کرنې زو محصولاتو د توونلو ستونزې به په ملي بنه مطحر کړي ترڅو دولت د جوړ شویو توونلو له لارې د بزگړانو محصولات وپېړي. دغه راز په دی غونډه کې پرپکړه وشوه، چې راتلونکو درېبو اوونډو کې دی دکرنې وزارت او د یادې خونې په همکارۍ یو ورکشاپ په لاره واچوں شې او تقول هغه شرکتونه او سوداګر چې د کرنې او مالداري په تولید کې فعالیت لري بلنه ورکړل شي او دوی سره په اړوندو مسایلو خبرې اترې ووشي.

د کرنې، اوبلوکولو او مالداري وزارت د اوبولګولو او طبیعی سرچینو مرستیال حشمت الله غفوری، د کرنې او مالداري خونې له چارواکو سره دهی خونې د ستونزې او ننګونو پر هوارولو خبرې اترې وکړي. په دی غونډه کې، د کرنې او مالداري خونې د کرنې او مالداري خونې وزارت سره د هر اړخیزو همکاريو ژمنه وکړه او وویل، چې یاده خونې به د کرنې وزارت سره پوځای، د کرنې او مالداري صنعت د پیاوړتیا په پار کار کوي. دوی د کرنې له وزارت وغوبشت، د کرنې او مالداري خونې سره، چې نوی جوړه شوی هم د وېنځارولو په برخه کې همکاري وکړي او غوښتنه یې وکړ، چې د کرنې وزارت د خینو پروژو په پلې کېدو کې دې، دوی سره همغږي ووشي.

په دی غونډه کې دغه راز د چرګانو روزني صنعت یوشمېر ستونزې هم د کرنې وزارت د اوبولګولو او طبیعی سرچینو مرستیال سره شریک شو او ترڅنګ یې یادو چارواکو غوښتنه وکړه، چې د چرګانو واردات دی په یو چوکات کې برابر شوی او د ژونديو چرګانو په ورته وخت کې په دی غونډه کې، د هندوپو بزگړانو او دلورونکو پیونکو هم خپلې سٹونزې د کرنې وزارت له مرستیال حشمت الله غفوری سره شریک پې کړي. دوی وویل، چې سرکال دوی و نې شوکرای چې د خپلې مصقولاتو د پلور قراردادونه ترلاسه کړي او د کرنې له وزارت خخه د دوی غوښتنه دا و، چې یاده ستونزې دی هواره شي. په همدي حال کې د کرنې وزارت د اوبولګولو او طبیعی سرچینو مرستیال حشمت الله غفوری، د کرنې او مالداري خونې چارواکو ته وویل: «ترکمه خایه چې قانون اجازه راکوي او د یادې خونې اساسنامې ته په کتو کرنې وزارت کولای شي، چې

د هندوستان ۵۵ زره او ۱۵۰ تنه مرسته شوي غنم د هېواد په سیلوګانو کې زېړمه شو

د کرنې، اوبلوکولو او مالداري وزارت ۷۵ زره مېږیک تنه د غنمود مرستې چارواکې وايې، چې د هندوستان ۱۵۰ تنه مرسته روانه ده. تر دې دمه، د دغوغه غنمو شوی غنم د هېواد په سیلوګانو کې څه باندې ۵۴ زره مېږیک تنه د کابل، بلخ، بغلان، هرات او کندهار زېړمه شوي دي. د کرنې وزارت د خورو خونديتوب په سیلوګانو کې زېړمه شوي دي. دا په داسې حال کې ده، چې په او د غله جاتو د استراتېژیکو زېړمه ۲۱ ولايتونو کې د هېووا استراتېژیکي ریس محمد عمر عمر واې، چې د هندوستان هېواد ۱۵۰ زړمه او ۱۸ کدامونه په کې شامل دي ۲۵۶ ده زره مېږیک تنه غنمود سیلو او ولايتونو کې زېړمه شوي دي. زېړمه کولو ورتیا لري. تېرکال هندوستان له افغانستان سره

لکچه گپ دهقان

آغاز بارندگی‌ها: مسؤولیت‌های ما چیست؟

چند روز اخیر، با بارش برف در شماری از ولایت‌ها، از جمله کابل همراه بود. هم‌چنان در شماری از ولایت‌ها، باران بارید. زراعت و مالداری افغانستان، وابسته به برف و باران است. اگر برف و باران کافی نباشد، هر سال زمینه‌های اندکی برای تولید وجود می‌داشته باشد. برف‌وباران، به دلیل تغییرات اقلیمی، در سال ۱۳۹۶، بسیار اندک بود و افغانستان متحمل خشکسالی‌ای شد که میلیارد‌ها دالر دارایی‌اش را هدف قرار می‌داد. امیدهای همه‌ی افغان‌ها این است که فصل پرباری در انتظار دهقانان باشد. بر بنیاد همه‌ی پژوهش‌ها و رهیافت‌ها، بهترین روش برای کاهش خطرات خشکسالی، تلاش همه‌گانی است. باید همه‌گان برای جذب برف به زمین و ذخیره‌ها و کاسه‌های آبی زیرزمینی تلاش کنیم. هم‌چنان دهقانان للمی‌کار باید در صورت باریدن اولین برف در مناطق شان یخدان‌ها و ذخیره‌های آبی‌شان را پر کنند. سال گذشته حاصلات زراعتی فراوان بود و این فرصتی بود که دهقانان بتوانند در آمدۀای افزودی‌شان را روی زیربناسازی برای مقابله با چالش‌های کم‌آبی نظری ساخت ذخیره‌های آب و سیستم‌های چرخی آب سرمایه‌گذاری کنند. اتکای دائمی دهقانان و زراعت و مالداری افغانستان به آب برف‌وباران و استفاده نکردن از سیستم گردشی و چرخشی آب، می‌تواند در آینده بسیار ناگوار و با برآیند بد برای مردم و به ویژه دهقانان و مالداران باشد. برای همین، بهتر است که هر شهروند، در هر سطحی، روی بهبود زمینه‌های مقابله با تغییرات اقلیمی، از ذخیره‌سازی برف تا نگهداری درختان، کار کند. اکنون که برف و باران در اکثر ولایت‌ها در حال باریدن است، لازم است تا مسؤولیت ملی و حیاتی خودمان را با کمک برای ذخیره‌کردن برف به کاسه‌های زمین ادا کنیم و فرصت‌های پایداری زنده‌گی در زمین را برای نسل‌های آینده فراهم بسازیم.

از همین حالا باید در مناطقی که نیاز کمتر به آب دارد، نهال‌شانی توسط هر شهروند آغاز شود و همیشه تلاش همه‌ی ما شهروندان این باشد که در کنار ذخیره‌های آب در زیر زمین، منابع آکسیجن را، که درختان‌اند، با آبیاری و نگهداری، نوازش بدهنند.

اتکای همیشه‌گی به طبیعت و رفتار بی‌غم‌باشانی هر کسی، نشانه‌هایی از تبلی، بی‌مسؤولیتی و باردوشی وی است. پس ما شهروندان پس نباید تنبل، بی‌مسؤولیت و باردوش دیگران باشیم. حقیقت امر این است که اگر هر فرد، زمینه‌ی ذخیره‌سازی یک لیتر آب را با هدایت برف به بطن زمین در کابل داشته باشد، می‌توان گفت که حداقل سالانه بیشتر از چهار میلیون لیتر آب بیشتر در کاسه‌های زیرزمینی کابل ذخیره می‌شود. مثلاً اگر هر فرد بتواند یک درخت را با آبیاری و نگهداری بهتر نوازش بدهد و به ثمر برساند، در آینده کابل با وجود موج هوای بد، به کمبود آکسیجن و آلوده‌گی بیشتر دچار نخواهد شد. این روش کار، باید هم در کابل و هم در تمامی ولایت‌های افغانستان تطبیق شود، زیرا کل افغانستان از تغییرات اقلیمی، از شمار مناطق آسیب‌پذیر جهان است.

وزارت زراعت امسال در کابل چی کرده است؟

اعمار شده است. در یک طبقه اعمار می‌گردد و صفر انرژی است. اعمار چهار باب ذخیره‌خانه کچالو هزینه مجموعی آن یک میلیون و ۹۶۹ هزار و ۶۴۴ افغانی بوده است. این همه به منظور این که توانمندی اقتصادی و ظرفیت تحقیکی مالک این کشممش خانه، سردهخانه و ذخیره‌خانه در حدی نبود تا بدون مشاوره و همکاری تحقیکی و سهم مالی حکومت بتوانند اقدام به اعمار این تأسیسات کنند که هم بتوانند در قسمت بهبود پیشه و شغل باگداری و هم درآمد خوبی به دست بیاورند و در راستای رشد و توسعه باگداری و هم گزینه‌های دیگر رفاه اقتصادی جامعه سهیم شوند. همین طور در بخش مالداری، امسال دو مرکز القاح مصنوعی در کابل ساخته می‌شود کار ساخت تا دو مرکز القاح مصنوعی حیوانات در ولسوالی‌های خاک جبار (که تکمیل شده) و در کابل ساخته می‌شود کار ساخت تا دو مرکز القاح مصنوعی و ۷۷۸ هزار و ۲۹۶ افغانی از بودجه انکشافی وزارت زراعت ساخته می‌شود. کار ساخت این مراکز، عنقریب پایان می‌یابد و این مركّها، به روزی به ارایه‌ی خدمات شروع می‌کند. در ولسوالی پغمان این ولایت ۵۰ متر طول دارد و ۱۵۰ هکتار زمین زراعتی را آبیاری می‌کند. در قالب پروژه مدیریت محصولات زراعتی در این ولایت ۱۷۹ کشممش خانه به هزینه مجموعی ۱۰۵ میلیون افغانی که هر کدام دارای ۱۵ متر طول، ۵ متر عرض و ۴ متر ارتفاع داشته اعمار و به بهره‌برداری سپرده شده است، این کشممش خانه‌ها ۱۶ تن انگور تازه را گنجایش داشته و از آن ۴ تن کشممش به دست می‌آید، هم‌چنان ۱۲۵ تن به طور مستقیم مستفید شده‌اند. بر علاوه ۶۴ هزار و ۷۴۴ افغانی در ولسوالی‌های پغمان، ۱۵۱ میلیون و ۷۱ هزار و ۱۵۱ افغانی در ولسوالی‌های شکرده، چهارآسیاب، خاک جبار و بگرامی ساخته شده است. به همین منوال ۹۷ ذخیره‌خانه پیاز در ولسوالی موسهی، چهارآسیاب، بگرامی، ده‌سبز، خاک جبار، زراعت شهری و پغمان به هزینه مجموعی ۴۷ میلیون و ۷۵۶ هزار و ۸۸۳ افغانی

دکرنې وزارت یوازې د یوې پروژې له لاري پر کرونډګرو مېرمنو د مېوو او سبو ۱۸۸ وچونکي دستگاوې وېشلي دی

د مېوو او سبو یاد وچونکي دستگاوې د لم په انرژي کار کوي او هر یو بی په یو وخت کې، له ۵۰ تر ۷۰ کیلو گرامه د مېوو د چولو ورتیا لري. ددغود ستگاوو خخه په گټې اخیستنې سره بزگران کولای شي، چې له خپل مصرف او پلور خخه اضافه مېوو او سایه وچ کړي او په مناسب وقت کې پې خڅ کړي. د مېوو او سبو دغه لمزیز وچونکي دستگاوې د کابل، بامیان، غزنی، پکتیا، پکتیکا، لوګر او میدان وردګو په ولایتونو کې پر ۱۸۸ کرونډګرو مېرمنو وېشل شوي دي.

ریاست زراعت ولایت کابل می‌گوید که در سال جاری، ۱۰ هزار کیلو پیاز زعفران در ۱۴ ولسوالی کابل از بودجه انکشافی وزارت که هزینه‌ی آن بیش از دو میلیون و ۵۰۰ هزار بیش از ۵۰۰ میلیون افغانی توزیع شده است که تربیج پیاز زعفران و در نهایت

هشمت الله حبیبی
گزارش گر

تولید آن باعث رشد اقتصاد ملی خواهد بود. در همین حال ۱۰۵ متریک تن کود یوریا و «دی‌ای‌پی» به ۷۰۰ تن دهقان کچالو کار در ولسوالی پغمان که هزینه‌ی آن بیش از سه میلیون افغانی است، توزیع شده است که در رشد و تولید کچالو اثرگذار است. هم‌چنان امسال، در ۱۴ ولسوالی ولایت کابل یک هزار و ۵۹۲ جریب باغ میوه‌جات ساخته شده است. این باغ‌ها به هزینه مجموعی ۳۸ میلیون افغانی به همکاری بانک جهانی در چهارده ولسوالی ولایت کابل ساخته شده است. ساخت این باغ‌ها در افزایش تولید میوه نقش اساسی دارد. بر علاوه در سال جاری ۲۳۰ مزرعه‌ی نمایشی باغ‌های متراکم میوه‌جات در ولسوالی پغمان این ولایت به همکاری کشور لوگزامبورک به هزینه بیش ۱۱ میلیون افغانی نیز احداث گردیده است. کار ساخت شبکه آبیاری «برملنگ» در ولسوالی خاک جبار ولایت کابل را آغاز کرده و تا کنون ۶۵ درصد کارش به پیش رفته است. برای ساخت این شبکه آبیاری هفت میلیون و ۸۷۵ هزار و ۸۲۵ افغانی از کمک‌های مالی صندوق بین‌المللی برای اکشاف زراعت، هزینه شده است. این شبکه دوهزار و ۵۰۰ متر طول دارد و ۱۵۰ هکتار زمین زراعتی را آبیاری می‌کند. در قالب پروژه مدیریت محصولات زراعتی در این ولایت ۱۷۹ کشممش خانه به هزینه مجموعی ۱۰۵ میلیون افغانی که هر کدام دارای ۱۵ متر طول، ۵ متر عرض و ۴ متر ارتفاع داشته اعمار و به بهره‌برداری سپرده شده است، این کشممش خانه‌ها ۱۶ تن انگور تازه را گنجایش داشته و از آن ۴ تن کشممش به دست می‌آید، هم‌چنان ۱۲۵ تن به طور مستقیم مستفید شده‌اند. بر علاوه ۶۴ هزار و ۷۴۴ افغانی در ولسوالی‌های پغمان، ۱۵۱ میلیون و ۷۱ هزار و ۱۵۱ افغانی در ولسوالی‌های شکرده، چهارآسیاب، خاک جبار و بگرامی ساخته شده است. به همین منوال ۹۷ ذخیره‌خانه پیاز در ولسوالی موسهی، چهارآسیاب، بگرامی، ده‌سبز، خاک جبار، زراعت شهری و پغمان به هزینه مجموعی ۴۷ میلیون و ۷۵۶ هزار و ۸۸۳ افغانی

دکرني وزارت سڀ پرست داسيايي پراختيائي بانك له رئيس سره پر را تلونکو برنامو خبری وکړي

دکرنی، اوبوگولو او مالداری وزارت نوماند او سرپرست وزیر ډاکټر انوار الحق احدي، په افغانستان کي داسيابي پراختيابي بانک له ريس نارندهرا سنگورو سره دويديبو کنفرانس له لاري ډهغه برنامو او پروژو په هکله خبرې اترې وکړي، چې ددي بانک له خوا تمويليري. بناغلې احدي په دي خبرو اترو کي داسيابي پراختيابي بانک له خوا دکرنې وزارت ديوشمبېر پروژو دتمویل په پار قدردانې وکړه او په بېلاپلېو کرنيزو برخو کي ددي بانک دلا ډېر هو همکاريyo غونښته وکړه. دکرنی وزارت نوماند او سرپرست وزير دېبواي او مالداري ملي پروژي ته په اشارې، چې دېبواي د پراختيما په برخه کي کار کوي ووبل، چې دا پروژه په ختمیدوو.

پاکتر انوار الحق احدی بیوالي او مالداری ملي پروژي NHLP مثبتو اغبزو ته په کتو په افغانستان کي داسيایي پراختيابي بانک آه ريس خنه وغونست، چې له ۱۱ ولایتونو خنه ۳۴ ولايونو ته د بیوالی څنځيري اړښت دپراختياب پروژي HVCDSP په پراختياب کي دکرنې له وزارت سره همکاري وکړي، دغه پروژه داسيایي پراختيابي بانک له خوا تمولیږي.

بساغلی احدي په دی خپرو اترو کي په افغانستان کي د اسيايي پراختيائي بانک له ربيس خخه وغوبت، چي د کرني له وزارت سره د لبنياتو، چرکانو روزني او مالداري دپراختيا په برخه کي ملاتړ او همکاري وکري.
په همدي حال کي په افغانستان کي د اسيايي پراختيائي بانک ربيس نارندا ر سنگرو د کرني وزارت له برنامو خخه دهرهکلي ترڅنګ وویل، چي راتلونکي کي به مطرح شوي موضوعات په پام کي نيسې او د کرني په وزارت کي ديوشمبېر پروژو په پلي کولو کي همکاري کوي.

وَحْيَ اللَّهُ:

کے صدیق خالد
مسئول ارتباطات پروپرٹی
“CBMO”

میکانیزه کرکیلی سره می د جوارو حاصلات پنځه برابره ډېر شوي

ترامه سري کارول خو په ميکانيزه سيسitem کې د همدي خمکي لپاره ۵۱ کيلو گرامه سره و کارول شوه. د حيدالله په خبره په دوديز ډول د جوارو کرکبله تر حاصل ټولولو اوه خلي ټوبه غواړي خو په ميکانيزه کرکبله کې بیا خلور خلي اوې

حیدالله وویل: «تپرکال مو له دوه جربیه ځمکی خخه ۶۸۰ کیلو گرامه جوار ترلاسه کړه خو په میکانیزه کړکې لی سره ی سپرکال له همدي دوه جربیه ځمکی خخه درې زړه او ۶۰ کیلو گرامه جوار ترلاسه کړل، چې د حاصلاتو کچه یې پنځه

اید وویل شی، چې د کرنې وزارت اپوند د لاندی کوکچې د
بویو د زبرمود پانګونې پروژې "LKISP" له خواه یادې سیمې
نور بزرگان هم په بلابلو کنیزه برخو کې روزل شوې
او د کرنې وزارت یاده پروژه په پام کې لري، چې د کندز
هه ولايت کې ۱۱ نوری ننداریزې قطعې هم جوړ کړي.

پانگونی پروژی LKISP «له خوا د جوارو د کرکبالي یوه ننداريزه قطعه جوجه شوه، چې حاصلات یې دېر او د اوبو ضایعات یې کم دي.

وحیدالله ددی ننداریزی قطعی په هکله وايي: «پخوا به مې د جواړو کرکيله په دوديزه بنه تر سره کوله خو سر کال د لاندي کوچۍ د اوبو د زېرمود پانګونې پروژې LKISP له خواو د جواړو یوه ننداریزه قطعه راته جوجره شوه، چې حاصل يې خورا دېږ او د اوبو ضایعات او د کيمياوي سري مصرف يې لړ او همدارنګه رسيل يې آسانه و ۵۰»

وَجِدَ اللَّهُ وَايِيْ: «دَدِيْ نَنْدَارِيزِيْ قَطْعِيْ پَهْ لَبِدوْ بَهْ تَلْ پَهْ هَمْدِيْ شَكْل دَجَوارِوْ كَرْكَبَلَهْ كُوم، خَكَهْ هَمْ بَيْ چَارِيْ اسَانِيْ دَيْ اوْ هَمْ بَيْ حَاصِل بَنَهْ دَيْ. دَكَرْنِيْ وزَارَتْ خَخَهْ هَمْ مَنَهْ كُوم؛ چَيْ پَهْ هَرَهْ بَرَخَهْ كَيْ لَهْ مُورَ بَزِگَرَانَوْ سَرَهْ مَرسَتَهْ اوْ هَمْكَارِيْ كَوَى». هَفَغَهْ زَيَاتَهْ كَرَهْ، دَا نَنْدَارِيزِهْ قَطْعَهْ لَهْ دَوَدِيزْ دَولْ خَخَهْ خَورَا زَيَاتْ تَوَبِيرَونَهْ لَرِيْ، كَمِيْ اوْبَهْ تَهْ اَرْتِيَا لَرِيْ، حَمَكَهْ چَيْ حَمَكَهْ بَيْ پَهْ مَعيَارِيْ دَولْ هَوارَهْ شَوَى دَهْ اوْ نُورِيْ چَارِيْ بَيْ هَمْ اسَانِيْ دَيْ. وَحِيدَاللهْ وَوَيلْ، چَيْ دَوَى پَهْ رَواْجيْ سَيِّسَتَمْ كَيْ دَجَوارِوْ دَوَهْ جَرِيبَهْ حَمَكَيْ لَپَارَهْ ٢٠٠ كِيلَوْ

د کرني، اوبولگلو او مالداري وزارت په هپواو د کرنيزی تکنالوژي او ميکانيزه کرکبلي دودولو په برخه کي تل هلي خلي کوي ترخو بزگرانو د کرني له نوي تکنالوژي سره بلد او ميکانيزه کرکبلي سره بزگران وکولاي شي، چې له خپلوا کروندا خڅه بنه او باکييته حاصل ترايسه کړي، چې له یووي خواو بزگرانو عواید پړ شي او له بلې خوانه هپواو د کرکبلي له پلوه پير خان بسيا شي:

د هغۇ بىزگانو له دلى، چى د كنى وزارت له خواود كرگىلى له نوي تىكالنالۇزى سره بلد شوي او ميكانىزىه كرگىلە يى زە كەپى دى يوھم د كىندى: دىدشىت ارجى مەسىھال امىسىدەن كەنەجىتىسى مەسىھالىدە دەن.

سدر د دست اړچي وسواوی او سیدونې وحیدالله دی.
وحیدالله واي، چې کلونه کلونه یې په دودیزه بنه بزگری کوله او
د بزگری له تکنالوژۍ او میکانیزه کړکېلی سره نه وو بلد هغه ووپل:
«له کلونو را په دې خوا مې په خپله کرونده کې د جواوو کړکله په
دودیزه بنه تر سره کوله؛ زحمت یې زیات خو حاصل یې په نشت
حساب و».
وحیدالله ته د کرنې وزارت اړوند د لاندې کوکې د اوږدو د زبرمود

دکتر حامد نورزاد
مدیر مجادله علمی امراض
قابل اخبار حیوانی

بیماری‌های مشترک میان انسان و حیوان

نشدن لاش‌های گوشت در کشتارگاهها و دکان‌های قصابی، بررسی نشدن حفظ‌الصحه محیطی، مهاجرت مردم به مکان‌های پر از دحام که در آن جاها وضعیت بهداشت و مراقبت‌های صحی درست وجود ندارد و همچنان تماس زیاد انسان با حیوان و دیگر جانوران و پرازیت‌های آن‌ها می‌تواند در انتقال و مصاب شدن کمک کند. مکان‌هایی که در آن نخست حیوانات بود و باش می‌کردند و حالا بدون در نظر داشت شرایط صحی توسط انسان‌ها تصرف شده و عوامل بیماری‌زا که از حیوانات در ساحه باقی مانده، به انسان‌ها سرایت می‌نماید. همچنان حیواناتی که در بین کشورها به قسم غیر قانونی از

سرحدات عبور داده می‌شود، بدون

نظارت و معاینه به مارکیت

برده می‌شود، که یک

خطر بزرگ انتقال

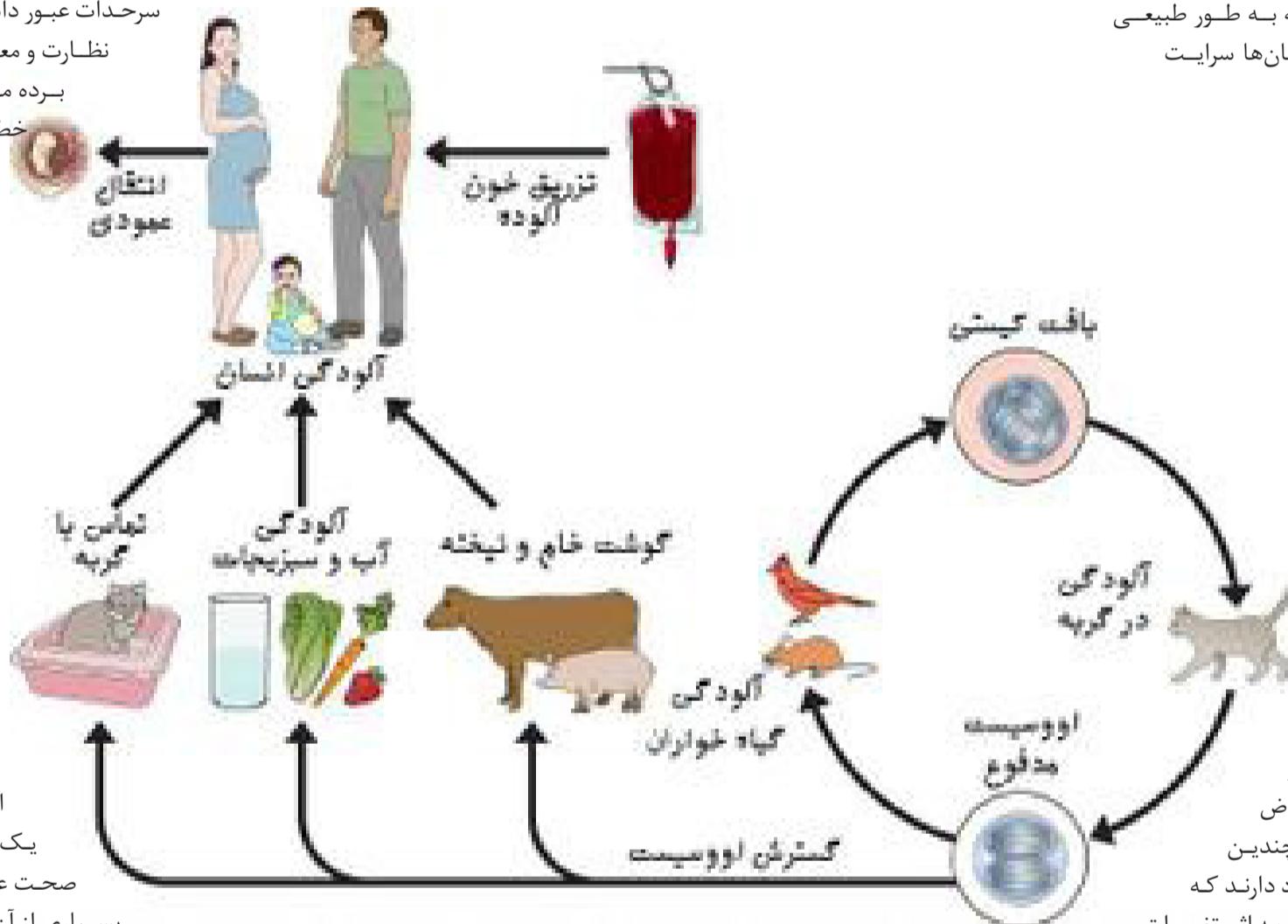
عامل بیماری از

یک کشور به

کشور دیگر

بوده و

هست.

بیماری‌های

زنوز و قابل

انتقال هنوز هم

یک تهدید مهم برای

صحبت عمومی است، اما

بسیاری از آن‌ها مورد غفلت

قرار گرفته‌اند و به عبارت دیگر به

وسیله سیستم صحی برخی کشورها در

سطح ملی و بین‌المللی در اولویت قرار گرفته‌اند و

بنابر وجود این که این بیماری‌ها قابل پیش‌گیری‌اند،

سالانه صدها هزار انسان را در تمام جهان به خصوص در

کشورهای در حال توسعه، تحت تاثیر قرار می‌دهند.

شکار: اشخاصی که شکارچی‌اند و حیوانات وحشی را

شکار می‌کنند، خود فرصت خوبی است برای این‌که

شکار حیوانات بیمار وحشی و آوردن آن به شهر و بالاخره

پخت‌وپز آن، خطرات زیادی دارد و مردم را قصدآباً بیماری

مواجه می‌سازد.

بیماری‌های زنوز معمول :

Coronaviruses (کرونا ویروس‌ها): خانواده بزرگ ویروس‌هایی‌اند که هم حیوانات پستاندار و هم پرنده‌ها را مصاوب می‌سازد. این نوع ویروس‌ها مسؤول چندین شیوه بیماری‌ها در سرتاسر جهان شده‌اند، که می‌توان از سندروم حاد سیستم تنفسی (Severe Acute Respiratory Syndrome) در سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۲ به وقوع پیوسته بود یادآوری نموده و در حال حاضر شیوع بیماری همه‌گیر

بیشتر از شش تای آن مرضی ساری می‌باشد که از حیوانات به انسان‌ها منتقل شده و سبب بیماری می‌گردد. بر علاوه بر آن از چهار بیماری ساری نوظهور سه تای آن که در انسان‌ها به وجود می‌آید گفته شده که از حیوانات سرایت نموده و سبب بیماری می‌شود. بالاخره گفته می‌توان که در حدود ۶۰ درصد بیماری‌های ساری انسانی منشای حیوانی و همچنان ۷۵ درصد بیماری‌های ساری نوظهور منشای حیوانی دارد.

امراض زنوز اضرار زیاد

کلمه زنوز (Zoonosis)، اولین بار در سال ۱۸۸۸ توسط رادولف ویرشو (۱۸۷۵-۹۰) به بیماری‌های قابل انتقال بین حیوان و انسان استفاده گردید و آن‌ها را تحت عنوان بیماری‌های عفونی واگیردار، قابل انتقال بین حیوانات و بیماری‌های انسانی تعریف کرد. کلمه زنوز از Zooion (Yunanی) به معنای (بیماری) گرفته شده است. اصطلاح Zooanthroposes به بیماری‌هایی گفته می‌شود که از حیوان به انسان منتقل شده و سبب بیماری در انسان می‌شود. کمیته مختصان سازمان صحت جهانی (WHO) در سال ۱۹۵۸ امراض زنوز را به نام (امراض و عفونت‌هایی که به طور طبیعی در بین حیوانات فقاریه و انسان‌ها سرایت می‌نماید) یاد کردند.

اهمیت امراض زنوز:

امراض زنوز بخش مهمی از برنامه‌های سازمان صحي جهان را تشکيل می‌دهند. بیش از ۲۵۰

بیماری زنوز وجود دارد

که انسان‌ها به طور

مستقیم یا غیرمستقیم

آن را از حیوانات مختلف

می‌گیرد. امروز چهار

حصه از پنج قسم

تمام عفونت‌های زنوز

است که باعث مرگ و میر و

عوارض قابل توجهی در همه

گروه‌های سنی و هر دو جنس

می‌شود. در سیستم صحی و

تداوی اولیه، تداوی و کنترل امراض

زنوز دارای اولویت بوده است. چندین

بیماری زنوز در حال ظهور وجود دارند که باعث تهدید صحت انسان بوده و به اثر تغییرات

سریع محیط زیست، فرصتی را برای بروز برخی از عفونت‌های زنوز ایجاد کرده و مشکلات را در صحت انسان به وجود می‌آورد که ریشه کن کردن کامل برخی از امراض زنوز به دلیل اپیدمیولوژی پیچیده و مشکل است. به این ترتیب، تشخیص به وقت «وکیمو تراپی»، حفظ‌الصحه اقتصادی به جامعه وارد کرده و اگر در قسمت کنترل و جلوگیری از آن اقدامات جدی صورت نگیرد در آینده خطرات زیاد را می‌توخه انسان‌ها می‌کنند.

اولویت امراض زنوز از نظر استراتژی در افغانستان :

تعداد زیاد امراض ساری که مستقیم و یا غیرمستقیم از انواع مختلف حیوانات به انسان سرایت می‌کند، نظر به تحقیقات و اظهارات دانشمندان، بیشتر از ۲۰۰ نوع است.

عوامل بیماری‌های زنوز یا مايكروگانیسم‌ها (باکتریا، ویروس‌ها، فنجی‌ها، پروتوزواها پرازیت‌ها و غیره) هستند. هر روز بیماری‌های زنوز رو به فزونی است. افزایش تهدید امراض زنوز، که به شکل دوامدار در انسان دیده می‌شود، دلایل و علت‌های زیادی دارد که در هر کشور متفاوت است. مانند فراوانی جمعیت، جنگ‌ها، گشت‌وگذار حیوانات در شهرها، نبود مسلح‌ها برای تولید گوشت صحي، مراقبت

با هم همکاری کنند. اهمیت اقتصادی کنترل امراض زنوز: حیوانات مفad زیاد اقتصادی برای انسان‌ها رسانیده و می‌رساند این فواید را می‌توان در دو بخش از زنده‌گی انسان‌ها چه در خانه (استفاده از شیر، پشم، تخم و غیره) و یا بیرون از خانه (جنگی، ورزشی، فروش گوشت و دیگر محصولات) تقسیم کرد. متخصصان تخمین کرده‌اند که از ۱۰ بیماری ساری

- ۱: حیوانات تان را به هر مقصد (گرفتن شیر، تخم، ورزشی، زینتی و غیره) که از آن‌ها استفاده می‌کنید، باید حفظ‌الصحه‌شان مراحت کنید: بهداشت خود حیوان، خوارکه، تداوی و خصوصاً واکسین به موقع و خوش کیفیت، ۲: تدبیر شخصی‌تان مانند شستن دست‌ها با صابون و یا ضدغوفونی کردن دست‌ها با مایع ضدغوفونی که دارای الکول بالای ۶۰ درصد باشد، (وقتی که به حیوان نزدیک می‌شوید بدون در نظر گرفتن این که آیا تماس داشتید).
- ۳: جلوگیری از خراش بدن توسط پیشکها و سگ‌ها، گزیده‌شدن توسط پشه‌ها و کنه‌ها و سایر حشرات
- ۴: رعایت حفظ‌الصحه قبل و بعد از شیردوشی و یا دیگر فعالیت‌هایی که با حیوان صورت می‌گیرد،
- ۵: دریافت آگاهی از تمامی مسایل بیماری‌های زنوز
- ۶: آگاه‌سازی خود و خانواده و رعایت راهنمایی‌های وقاویهای جهت جلوگیری از آلوده‌شدن به این بیماری‌ها

مشکلات در ریشه‌کن‌سازی بیماری‌های زنوز:

- تعدد میزبان‌ها (پرندگان، حیوانات اهلی و وحشی)
  - فراوانی ناقلین (بند پایان)
  - تعدد راه‌های انتقال (آب، خاک، موجودات زنده، غذا و غیره)
  - هزینه‌های بالای ریشه‌کن‌سازی و کنترل
  - مشکل در کنترل از بروز بیماری‌های جدید (باز ظهور و نوظهور)
  - فاکتورهای پیچیده‌ی نوظهور بیماری‌های مشترک، به صورتی اثربخش‌شده‌اند که برای هیچ کدام از آن‌ها نمی‌توان یک نسخه‌ی ساده مبارزه را در نظر گرفت. این فاکتورها همه در ارتباط‌اند.
- فاکتورهای پیچیده‌ای که در بیماری‌های نو ظهور تاثیرگذار شده‌اند:
- تغییرات آب و هوای و اثر آن بر منتقل‌کننده‌گان مشترک بیماری‌ها بین انسان و حیوان،
  - جابه‌جایی وسیع حیوانات و پرندگان و حتا حیوانات وحشی
  - و حفظ‌الصحه محیطی.

صورت تماس با حیوان و نهشستن دست‌ها، باعث بیماری در انسان می‌شود.

در سال‌های اخیر امراض زنوتیک نو ظهور نیز به وجود آمده است مانند: Hantavirus, Escherichia coli, Ebola, zika virus

در صورتی که این بیماری‌ها کنترل و از پخش بیشتر آن جلوگیری نشود، خسارات اقتصادی و اجتماعی را به انسان‌ها به بار می‌آورد.

مسئله مهم‌تر و قابل تشویش این است که تعدادی از بیماری‌های زنوتیک که به طور سلاح تروریستی استفاده شده و می‌شوند، مانند:

Francisella tularensisi, Yersinia pestis, Brucella spp, Bacillus antracis, Coxiella burnetii, Hemorrhagic fever virus

کسانی که در خطر بالای آلوده‌شدن به این بیماری‌ها قرار دارند:

تمام افراد یک جامعه، چه با حیوان در تماس مستقیم باشند یا نه، خطر متوجه‌شان است. اما بیشتر، اشخاصی که در معرض خطر قرار دارند و دیده شده که آلوده شده و حتا از بین رفته‌اند، مانند: مالداران، کوچی‌ها، کارمندان باغ و حش، داکتران و ترنر، اطفال زیر سن پنج سال، اشخاص بالای سن ۶۵ سال، زنان باردار و اشخاصی که سیستم ایمنی/محافظتی‌شان ضعیف است.

چگونه خودمان را از شر این آفت‌ها در امان نگه‌داریم؟

اصطلاحی در طب حیوانی آمده، چنین است: حیوان سالم = انسان سالم = جامعه سالم وقتی که حیواناتی مانند: گاو، گوسفند و یا مرغ خانه‌گی، مرغ آبی و غیره باشند در قسمت پیش‌گیری از بیماری و سالم نگهداشت حیوان توجه نمایم، دیگر تشویش آلوده‌شدن به بیماری‌های ساری خصوصاً زنوز را نداریم و می‌توان در دو قسمت عمدۀ بیان کرد.

کووید-۱۹ نمونه‌ی دیگر آن می‌باشد. تمام انواع ویروس‌های کرونا، مستقیم از منبع یا میزبان اصلی‌شان به انسان‌ها

تغییر نمی‌کند، تنها هفت نوع ویروس کرونا شناخته شده که باعث بیماری در انسان می‌شود، منبع بیماری فوق‌الذکر را که گفته شده بود شاپرک جرمی است، اما تا حال واضح معلوم نیست که چه گونه به انسان منتقل شده و سبب همه‌گیری در جهان گردیده است.

بیماری سگ دیوانه «Rabies»: یک بیماری ویروسی، حیوانات پستاندار به شمول انسان است. ویروس عامل بیماری سگ دیوانه خصوصاً بعد از گزش توسط سگ آلوده به بیماری سگ دیوانه، در سیستم عصبی می‌رسد و بالاخره باعث التهاب و خرابی اعصاب مرکزی می‌شود. در صورتی که اعراض آن به زودترین فرست ممکن تداوی نشود، حیوان و یا انسان حد در صد تلف می‌شود.

بروسلوز «Brucellosis»: عامل بیماری بروسلوز باکتریایی و بیشتر در حیوانات مانند: گاو، گوسفند، بز و خوک دیده شده و حیوانات ذکر شده را آلوده می‌سازد و هم‌چنان در سگ‌ها هم دیده شده که سبب انتقال می‌شوند. بیماری (باکتری) با استفاده از گوشت حیوان آلوده، که درست پخته نشده است و شیری که پاستوریزه و یا درست که حداقل ۱۰ دقیقه جوش داده نشده باشد، به انسان منتقل می‌گردد. در صورتی که از این بیماری جلوگیری و یا این مرض کنترل نشود، در مردان سبب عقیم یا خنثاشدن و در زنان باعث سقط جنین می‌شود.

جاردیا یا «Giardia»: پشک‌ها می‌توانند سبب انتقال کرم‌های حلقه‌ای، که باعث بیماری جاردیا در حیوان و انسان می‌گردد، شوند. بیماری جاردیا در جمعیت‌های انسان و حیوان به طور «اندیمیک» یا بومی دیده شده است. توکسوکاریزس «Toxocariasis»: این بیماری در پشک‌ها معمول بوده و در انسان‌ها هم به طور خفیف سرایت می‌کند که بسیار خطزناک است. این بیماری در زنان باردار سبب سقط جنین می‌شود.

سالمونلاریسیس «Salmonellosis»: عامل این بیماری باعث محرقه در انسان‌ها می‌شود، عامل بیماری یادشده باکتری‌ای است که در غذا، مواد غایطه، آب آلوده و در

کندز کې پر خه باندې ۱۴ ازره بزگرانو د غنمو د اصلاح شويو تخمونه وېش پيل شو

د کندز په ولایت کې د منی موسم د غنمو کرکپلي په پار ددي ولایت پر یوشمبر بزگرانو د غنمو د اصلاح شويو تخمونه وېش د کندز په مرکز کې د سيمه ييزو چارواکو په شتون کې پيل شو. تاکل شوي، چې سپرکال ۳۱۵ ميليونه او ۲۲۵ زره او ۸۵۴ افغانيو په لګښت د کرنې وزارت له خواه د کندز ولایت پر ۱۴ ازره او ۶۰ بزگرانو ۳۷۰ متریک تنه د غنمو د اصلاح شوي تخمونه وړخې مخکې پيل شو وه.

دایکندي کې پر یوشمبر بزگرانو د غنمو ۸۴۰ تنه اصلاح شوي تخمونه او سري وېش کيږي

د دایکندي ولایت د کرنې، اوبولگولو او مالداري ریاست وايي، چې د غه مرستې د نېډۍ ۴۰ متریک تنه اصلاح شويو غنمو تخمونه، د ملګرو ملتوونو د خوړ او کرنې ادارې له خوا سپينه سره او دغه راز د کرکپلي اړوند یوشمبر توکو د وېش لړي پيل کړي دی.

نيمروز کې پر بزگرانو ۳۶۰ تنه د غنمو د اصلاح شوي تخمونه وېش کيږي

سبسيادي په ډول د بزگرانو په واک کې ورکول د نيمروز ولایت د کرنې، اوبولگولو او مالداري ریاست، د دې ولایت پر شپر زره او ۵۲۰ بزگرانو وزارت او ۴۰ سلنې نورې د برمون اصلاح شوي تخمونه وېشي. د دغه تخمونو د وېش لړي پيل شو د

بلخ کې پر ۱۸ ازره او ۵۰۰ بزگرانو د غنمو اصلاح شوي تخمونه وېش کيږي

د بلخ د کرنې، اوبولگولو او مالداري ریاست، د دې ولایت پر یوشمبر بزگرانو د غنمو د اصلاح شويو تخمونه وېش لړي پيل کړي دی. په دې لړي کې پر ۱۸ ازره او ۵۰۰ بزگرانو ۷۳۴ متریک تنه د غنمو د اصلاح شوي تخمونه وېش کيږي. دغه تخمونه د ۳۶۰ ميليونه افغانيو په لګښت او د سبسيادي په ډول د کرنې وزارت له خوا پر بزگرانو وېش کيږي.

فراه کې پر اووه زره او ۲۰۰ بزگرانو د غنمو اصلاح شوي تخمونه وېش کيږي

د فراه د کرنې، اوبولگولو او مالداري ریاست، د دې ولایت پر اووه زره او ۲۰۰ بزگرانو ۳۶۰ متریک تنه اصلاح شويو غنمو د وېش لړي پيل شو دی. د غنمود دغه اصلاح شوي تخمونه د فراه ولایت په کچه د سبسيادي په ډول پر بزگرانو وېش کيږي.

به یک هزار و ۲۰۰ دهقان در فراه دواهای زراعتی توزیع شد

رياست زراعت، آبياري و مالداري ولایت فراه مې گوید که برای یک هزار و ۲۰۰ تن از دهقانان این ولایت، دواهای زراعتی توزیع کرده است تا علیه آفتهای نباتی مزارع شان مبارزه کنند. اين دهقانان پيش از اين، درباره دواها و چګونه ګي کاربرد دواها آموزش های لازمي را نيز سپري کرده بودند. مسؤولون در رياست زراعت فراه مې گويد، هدف از توزيع اين دواها، جلوگيری از امراضي که در جريان سال نباتات را از ګل و ثمر باز مى دارد، هست. اين دواها جمعاً به ارزش ۶۲۶ هزار افغاني خريداري شده بود.

پروژه مدیریت محصولات زراعی

شروع کار این پروژه: جوز ۱۳۹۹
زمان تکمیل: قوس ۱۳۹۹

..... ذخیرگاه پیاز:
۳۲۰۷

..... ذخیره خانه کچالو:
۲۴۰۷

..... ساحه کاری:
۳۴ ولایت

..... سرداخنهای صفر انرژی
برای انار و سیب:
۴۷۵

..... تمویل کننده:
حکومت افغانستان

..... بودجه:
۵.۸ میلیارد افغانی

..... توزیع ماشینهای خشک
کننده: ۱۱۱۳ دستگاه

..... کشمش خانه:
۳۹۳۲

فعالیت‌ها:

ساخت سرداخنهای صفر انرژی
برای نگهداری سیب و انار،
ذخیرگاههای کچالو، پیاز، کشمش
خانه‌ها و توزیع دستگاههای
خشک کننده میوه و سبزی.
تاکنون اکثریت ساختمان‌ها
تکمیل گردیده است.

